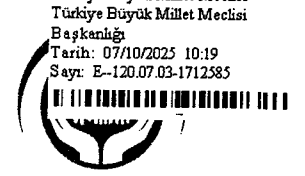

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

2025 AİLE YILI

Sayı : E-54045643-610-21273984

Konu : Soru Önergesi (7/28575)

7/28575
64 166

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : 28.05.2025 tarihli ve E-43452547-120.07.04-1636603 sayılı yazınız.

İlgi'de kayıtlı yazı ekinde alınan, Van Milletvekili Sayın Gülderen VARLI'ye ait 7/28575 esas nolu yazılı soru önergesine ilişkin Bakanlığımızın cevabi görüşü Ek'te sunulmaktadır.

Bilgilerinize arz ederim.

İbrahim YUMAKLI
Bakan

Ek: Cevabi Görüş (7/28575) (5 Sayfa)

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Kodu: 5C0E5E53-F9A8-4BE6-B0A0-3152788C05EE

Doğrulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/tarim-ebys>

Üniversiteler Mahallesi Dumlupınar Bulvarı No: 161 06800 Çankaya / ANKARA

Tel: (0312) 287 33 60

www.tarimorman.gov.tr Kep: tarimveormanbakanligi@hs01.kep.tr

KEP Adresi : tarimveormanbakanligi@hs01.kep.tr

Bilgi için: Şevket KALANLAR

Mühendis

Telefon No: (312) 287 33 60

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

**VAN MİLLETVEKİLİ SAYIN GÜLDEREN VARLI'YE AİT 7/28575 ESAS
NUMARALI YAZILI SORU ÖNERGESİNE DAİR CEVAPLAR**

Önergede bahsi geçen ve temizlenmesi talep edilen sulama kanalları, Van Büyükşehir Belediyesi'nin sorumluluk alanında yer almaktadır.

İl ve ilçe müdürlüklerimiz teknik personellerimizce yapılan saha gözlemlerinde bitki vejetasyonunu olumsuz yönde etkileyen don, kuraklık vb. bir zarar-ziyan tespit edilmemiştir. Saray ilçesi çiftçilerimizin tarımsal kuraklıktan mütevellit zararlarına ilişkin ilçe müdürlüğümüze herhangi bir resmi müracaatları bulunmamaktadır.

Ülkemizde bitkisel üretimi artırmak, verim ve kaliteyi yükseltmek ve çevreye duyarlı alternatif tarım tekniklerinin geliştirilmesine yönelik olarak çiftçilere bitkisel üretim desteklemeleri verilmektedir. Bu kapsamda 2002 yılında 1,8 milyar lira olan tarımsal destekler her yıl artarak devam etmiş ve 2025 yılında 75 kat artışla 135 milyar liraya ulaşmıştır.

2025-2027 Yıllarında Yapılacak Bitkisel Üretime Yönelik Desteklemeler ile Diğer Bazı Tarımsal Desteklemelere İlişkin Karar 29.08.2024 tarihinde yayımlanmıştır. Tarımsal üretim planlaması ile ilişkilendirilmiş temel girdi (mazot ve gübre) maliyetlerini baz alan sade, etkin ve yönlendirici yeni tarımsal destekleme modeli hayata geçirilmiştir.

Yeni destekleme modelinde bitkisel üretim destekleri; Temel, Planlı Üretim ve Üretimi Geliştirme Desteği olmak üzere sadeleştirilerek üç ana başlıkta toplanmıştır. Bu kapsamda planlı üretime uygun olan ürünler ve diğer ürünlere temel destek verilecektir. Böylece stratejik ürünlerin mazot maliyetinin %50'si ve gübre maliyetinin %25'i karşılanacaktır. Planlama kapsamındaki ürünleri havzasında üreten çiftçilere temel desteğe ilave olarak planlı üretim desteği verilerek, mazot maliyetinin tamamı ve gübre maliyetinin yarısı karşılanacaktır. Su kısıtının olduğu 11 ilin 52 ilçesinde ise planlama kapsamında az su tüketen mercimek, nohut, buğday, arpa ve yağlık fiğ, yem bezelyesi ayçiçeği üreten çiftçilerimize gübre maliyetinin kalan %50'lik kısmı da yeraltı su kısıtı desteği olarak verilecektir. Böylece bu bölgelerde üretim planlamasına uygun ekim yapan üreticilerin mazot ve gübre maliyetinin tamamı karşılanacaktır.

Bu çerçevede, Van ili, tarımsal yer altı suyu kısıtı bulunmayan iller arasında yer almakta olup il genelinde yürütülen uygulamalar planlı üretim ve sulama altyapısının güçlendirilmesi ekseninde şekillenmektedir. Van özelinde uygulanan politikalar şu şekilde özetlenebilir:

- 2024 üretim yılı itibarıyla, su kısıtı olmayan havzalarda, Çiftçi Kayıt Sistemi (ÇKS)'ne kayıtlı en son ürün dikkate alınarak, aynı ürünün art arda üç yıl ekilmesine izin verilmeyecek, en az dört yıllık münavebe uygulaması teşvik edilecektir. Bu uygulama hem toprak sağlığını korumak hem de üretim desenini çeşitlendirmek amacıyla hayata geçirilmiştir.
- Van ili, mera varlığı ve kaba yem üretim potansiyeli açısından güçlü bir il olup Ağrı, Ardahan, Artvin, Bayburt, Bingöl, Bitlis, Elazığ, Erzincan, Erzurum, Gümüşhane, Hakkâri, Iğdır, Kars, Malatya, Muş, Sivas, Şırnak ve Tunceli illeriyle birlikte besi havzaları kapsamında değerlendirilmekte bu illerdeki yetiştiricilere, temel desteklere ek olarak ilave destekler sağlanmaktadır.
- Bireysel sulama sistemlerinin yaygınlaştırılması amacıyla, 2007 yılından bu yana sürdürülen %50 hibe desteği, Van'daki üreticiler için de uygulanmaya devam etmektedir.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Verim ve kaliteyi artırmak için sertifikalı tohum kullanım, sertifikalı/standart fidan kullanım, organik tarım, iyi tarım uygulamaları, katı organik-organomineral gübre destekleri artırılarak ilave olarak verilmeye devam edilecektir.

Kamu araştırma enstitüleri ve üniversiteler tarafından yağlık ayçiçeği, dane mısır, pamuk ve patatesten yurt içinde ıslah edilerek tescil edilen çeşitlerinin yurt içinde üretilip sertifikalandırılan tohumunu kullanarak ekim/dikim yapan çiftçilere ilave destek ödemesi yapılacaktır.

Ayrıca Bakanlığımızca kurağa ve soğuğa dayanımın yanında, yüksek verimli ve kaliteli çeşitler geliştirilerek ülkemiz tohumculuğunda yerli ve milli tohum payının artırılması ile milli ekonomiye destek vermek ve üretimde sürekliliği sağlamak amacıyla çalışmalar yapılmaktadır.

26.07.2024 tarihli ve 32613 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 8760 sayılı “2024-2026 Yıllarında Yapılacak Hayvancılık Desteklemelerine İlişkin Cumhurbaşkanlığı Kararı” ile Hayvancılık işletmelerinin ekonomik açıdan güçlü, dirençli ve sürdürülebilir bir yapıya kavuşmasını sağlamak amacıyla etkin bir destekleme modeline geçilmiştir.

Bakanlığımızca çığ süt desteğinde 2025 yılında uygulanmaya başlanan yeni destekleme modeli ile temel desteklerin yanında; yönlendirici ve verimlilik odaklı başlıklar altında kaliteli çığ süt üretiminin artırılması, spekülasyon piyasası hareketliliğinin önlenmesi, hayvancılık işletmelerinin gençleştirilmesi, kadınların üretimde aktif rol oynaması, belirlenen üretim bölgelerinde üretim planlamasının teşvik edilmesi amacıyla, hayvancılık işletmeleri içerisinde önemli bir paya sahip olan aile işletmelerine, kadın /genç üreticilerimize, kalite kriterlerini sağlayan üreticilerimize ve özellikle ari işletmelerden elde edilen çığ süt için ilave destek primleri ödenecektir.

Çığ Süt Desteklemesi kapsamında 2024 yılı içerisinde Van ilimizde merkez ve ilçeler de dahil olmak üzere 681.780 litre çığ süt için, toplam 301.729 TL çığ süt destekleme ödemesi yapılmıştır.

Bakanlığımızca oluşturulan yeni destekleme modeli ile; besilik erkek sığır desteğinde 500 TL/baş olan temel desteğe, yetiştiricilerin ve besilik sığırların taşıdıkları özelliklere göre yapılan ilave ödemeler ile 3.250 TL/baş’a kadar destekleme ödemesi yapılmaktadır. Böylece, besilik erkek sığır desteğinde 2023 yılına göre %550’ye varan artış sağlanmıştır.

Bakanlığımızca, küçük aile işletmelerinin, kadın ve genç çiftçilerin, Bakanlığımızca belirlenen et ve süt üretim havzalarında hayvancılık yapanların ve ari işletmelerin öncelendiği yeni bir destekleme modeli oluşturulmuştur.

Tarımsal Üretim Planlama Kurulu tarafından su kısıdı, mera varlığı/ kapasitesi, kaba yem üretim potansiyeli, hayvansal ürün işleme kapasitesi ve yetiştirici alışkanlıkları esas alınarak süt ve besilik materyal üretim bölgeleri oluşturulmuş olup Van ili besilik materyal üretim bölgesi olarak belirlenen iller arasında yer almaktadır.

Tarımda sözleşmeli üretimin yaygınlaştırılması sağlanacaktır. Sözleşmeli üretim ile izlenebilir, öngörülebilir, sürdürülebilir üretiminin ve arz güvenliğinin sağlanması, üreticilerin gelirinin artırılması, girdi ve finansman kaynağı oluşturması, fiyat dalgalanmalarına karşı korunması ve alım garantisine kavuşması, alıcılar için de sürdürülebilir hammadde temini sağlanması hedeflenmektedir. Bu çerçevede, Sözleşmeli Üretim Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik yayımlanarak yürürlüğe girmiş, Bakanlığımızca hazırlanan Karkas Et ve Kasaplık Canlı Hayvan Alım Satım Sözleşmelerine ilişkin tip sözleşmeler yayımlanmıştır.

Van ilimizde koyun yünlerinin ekonomiye kazandırılması, çevreye ve insanlara zararsız getirilmesi ve çiftçi bütçesine katkı sağlaması amacıyla yün toplama ve değerlendirme projesi

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

hazırlanmıştır. Ayrıca “Köyümde Yaşamak İçin Birçok Nedenim Var” (Koyunculuk) projesi hayata geçirilmiş çiftçilere 300 bin TL faizsiz ilk yıl ödemesiz 4 yıl eşit taksitler halinde geri ödemeli ve ayrıca 300 bin TL düşük faizli kredi imkânıyla üreticilerin koyun sahibi olması sağlamış ve bugüne kadar toplam 2.375 çiftçiye 234.078 koyun dağıtılmış olup 666.736.802 TL kredi kullanılmıştır.

Çeşit geliştirme Ar-Ge faaliyetleri sonucunda şu ana kadar tarla bitkilerinde kuraklığa dayanıklı/tolerans bitki olarak 79 çeşit tescil edilmiştir. Yıllık ortalama 5 yeni çeşidin tescil edilmesi hedeflenmektedir.

Kurak ve yarı kurak suyun kısıtlı olduğu bölgelerde, ekonomik olarak önem kazanmış ürünleri dikkate alınarak hazırlanan ve ekonomik analizlerle desteklenen su hasadı projeleri, tarımsal üretimin sağlanması için yağmur suyunun yönetimi ve toprakta nemin tutulması amacıyla, yürütülmektedir. Su hasadı projelerinde yağmur suyunun %85-90'a varan oranlarda toprakta bitki kökünde biriktirilmesi sağlanmıştır.

“Dijital Sulama Yönetim Sisteminin (DiSU) Geliştirilmesi” projesi kapsamında 256 meteoroloji istasyonundan elde edilen verilerle 86 bitkinin su tüketimi hesaplanmıştır. “Türkiye’de Sulanan Bitkilerin Bitki Su Tüketimi Rehberi güncellenip kamu, üniversiteler ve sulama birliklerinin kullanımına sunulmuştur. Ayrıca, rehberin dijital ortamda erişimini sağlamak için yazılım geliştirilmiş ve bu yazılım, TAGEM-SuET internet sitesi ve “Tarım Cebimde” mobil uygulaması üzerinden erişilebilir hale getirilmiştir.

Bununla birlikte 2021 yılından itibaren Tarım Alanlarının Kullanımının Etkinleştirilmesi Projesi ile ülke genelinde üretim planlaması ile uyumlu bir şekilde işlenmeyen, nadasa bırakılan veya işlemeli tarıma uygun olmayan arazilerin değerlendirilmesi, stratejik öneme sahip, arz açığı olan hububat, baklagil ve yağlı tohumlu ürünlerde üretimin artırılması, üretim miktarı artışı sağlanır iken de doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımının sağlanması amaçlanmaktadır. Bu amaca yönelik olarak kuraklığa dayanıklı çeşitlerin ekilişlerinin yaygınlaştırılması, üreticinin sertifikalı tohum kullanımına yönlendirilmesi için tohum, fide, fidan gibi girdilerde azami %75 hibe yolu ile Bakanlığımızca hazırlanan projeler hayata geçirilmektedir.

Kuraklık risklerinin olumsuz etkilerinin asgari düzeye indirilmesi ve kuraklıklara karşı hazırlıklı olunması amacıyla ülkemizdeki 25 nehir havzası için Kuraklık Yönetim Planları hazırlanmıştır.

Ayrıca “Kuraklık Tahmini ve Erken Uyarı Sisteminin Kurulması” çalışmalarına başlanmış olup 2027 yılında tamamlanması hedeflenmektedir. Bu sistemle kuraklık öncesinde tarım, içme suyu, turizm, sanayi gibi su kullanan sektörlerle gerekli uyarılar yapılarak kuraklık zararlarının en aza indirilmesi hedeflenmektedir.

Tarımsal Kuraklıkla Mücadele Stratejisi ve Eylem Planı'nın yol göstericiliğinde illerin kendi dinamiklerine ve özel koşullarına uygun olarak “İl Kuraklık Eylem Planı” oluşturulmuştur. İl Eylem Planı kapsamında; Vali başkanlığında ilgili kurum ve kuruluşların katılımı ile oluşturulan İl Kriz Merkezi kararlarıyla olası kuraklık ile ilgili tedbirler alınarak il bazında uygulanmaktadır.

Ulusal su verimliliği hedeflerinin ve stratejilerinin ortaya konulduğu “Değişen İklim Uyum Çerçevesinde Su Verimliliği Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2023-2033)” hazırlanmıştır.

Planda, sektörel ve bireysel su kullanımlarında hedefler, stratejiler, eylemler ve sorumlu kurumlar belirlenmiştir

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Ülkemizde tüm sektörlerde suyun verimli kullanılması ve su verimliliği konusunda toplumsal farkındalığın artırılması amacıyla 31.01.2023 tarihinde “Ulusal Su Verimliliği Seferberliği” başlatılmıştır.

Seferberlik kapsamında kentsel, endüstriyel ve tarımsal su verimliliğinin sağlanmasına ilişkin rehber dokümanlar hazırlanmış olup www.suverimliliği.gov.tr adresinden dokümanlara ulaşılabilmektedir.

Su verimliliği seferberliğinin uygulanmasına yönelik 27.12.2024 tarihli ve 32765 sayılı Resmi Gazete’de “Su Verimliliği Yönetmeliği” yayımlanmıştır. Mezkûr Yönetmelik ile sektörel su kullanımlarının izlenmesi, kayıt altına alınması, orantısız su kullanımlarının ve su kayıplarının azaltılması, ekosistemlerin ve su kaynaklarının korunarak her türlü su kullanımında verimliliğin sağlanması hedeflenmektedir.

Söz konusu çalışmalar, Van ili dahil tüm illerimiz için yapılmakta olup bu çalışmalar ile su kaynaklarının sürdürülebilir yönetilmesi, verimli kullanımın teşvik edilmesi, iklim değişikliğinin etkilerine ve kuraklığa karşı etkin mücadele hedeflenmektedir.

Van ilinde işletmede yer alan sulama tesislerimiz; Gürpınar sulaması, Erciş Ovası sulaması Van-Saray Sırlı Barajı sulaması, Van Karasu sulaması, Van Gevaş Mahali sulaması, Van Erçek Baklatepe sulaması, Van-Özalp Aşağı Tulgalı sulaması, Van-Özalp Boncuklu sulaması, Van-Özalp Gölegen (80.Yıl) sulaması, Van-Bahçesaray Altındere sulaması, Van-İpekyolu Beyaztaş Göleti sulaması, Özalp Morçicek Barajı sulaması, Akbulak sulaması, Van-Özalp Yeni Emek Barajı sulaması, Van Gevaş Atalan sulaması, Van İpekyolu Ortanca Mahalli sulaması ve Van-İpekyolu Irgat-1 Yeraltı Depolaması sulamasıdır.

Van ilinde yatırım programında yer alan sulama projelerimiz ise; Van Erciş pay sulaması, Van Çaldıran Çubuklu barajı ve sulaması, Van Gevaş İkizler göleti ve sulaması, Van İpekyolu Ortanca göleti ve sulaması, Van Özalp Gültepe göleti ve sulaması, Van İpekyolu Ağzıkara göleti ve sulaması, Van Tuşba Yemlice göleti ve sulaması, Van İpekyolu Bakraçlı göleti sulaması, Van-Gevaş Kuşluk göleti sulaması, Van-Gürpınar Elaçmaz göleti sulaması, Van-İpekyolu Karagündüz göleti sulaması ve Van-Saray Örenburç göleti sulamasıdır.

Van ilinde planlama ve projesi tamamlanan/devam eden tesislerimiz ise; Van-Saray Bakışık göleti ve sulaması, Van-İpekyolu Değirmenarkı barajı ve sulaması, Van-Özalp Sağmal barajı ve sulaması, Van-Gevaş Dağyöre göleti ve sulaması, Van Gürpınar Doluçukın göleti ve sulaması, Van Saray Kurucan göleti ve sulaması, Van-Özalp Yavuzlar göleti ve sulaması, Van-Saray Çardak göleti ve sulaması, Van-Özalp Damlacık göleti ve sulaması, Van Abdalağa barajı HES ve sulaması, Van Gevaş Dokuzağaç göleti ve sulaması, Van İpekyolu Irgat-2 yeraltı barajı sulaması, Van Gevaş Dağyöre göleti ve sulaması ve Van Gürpınar Eski Şamran kanalı sulamasıdır.

2800 sayılı Kırsal Kalkınma Destekleri Kapsamında, Bireysel Sulama Sistemlerinin Desteklenmesi için hazırlanan 2021/7 Nolu Tebliğe uygun olarak yürütülen modern basınçlı sulama sistemlerine %50 oranında destekleme verilmektedir. Bu kapsamda bireysel sulama sistemleri başvuru konuları; tarla içi damla sulama sistemi kurulması, tarla içi yağmurlama sulama sistemi kurulması, tarla içi mikro yağmurlama sulama sistemi kurulması, tarla içi yüzey altı damla sulama sistemi kurulması, lineer veya center pivot sulama sistemi kurulması, tamburlu sulama sistemi kurulması, güneş enerjili sulama sistemi kurulması, tarımsal sulama amaçlı güneş enerji sistemleri akıllı sulama sistemleri olarak belirlenmiş olup, tarla içi damla ve yağmurlama sulama ve sistemleri de bunların içinde yer almaktadır. Böylece modern basınçlı sulama sistemlerinin çiftçiler tarafından benimsenmesi ve yaygınlaşması, suyun etkin kullanımı

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

ile ürünlerde verim artışı, arazilerin verimli kullanımını sağlanması, girdi maliyetlerinin düşürülmesi ile üreticilerin daha fazla kar elde etmesi amaçlanmaktadır.

IPARD III Programı kapsamında Programın uygulayıcısı Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu (TKDK) 2025 yılı içerisinde Çiftlik Faaliyetlerinin Çeşitlendirilmesi ve İş Geliştirme tedbiri, Bitkisel Üretimin Çeşitlendirilmesi ve Bitkisel Ürünlerin İşlenmesi ve Paketlenmesi sektörü ana başlığı kapsamında yer alan açık alan ve sera projeleri için tıbbi ve aromatik bitkiler, süs bitkileri, yem bitkileri ve fide fidan üretimine yönelik alt sektörler bağlamında, damla, yağmurlama, pivot ve tamburlu sulama sistemlerine ve bununla birlikte su kaynağı olarak kuyu suyu kullanımı söz konusu ise ihtiyaç duyulan enerjinin karşılanabilmesi adına da modern tarımsal solar sulama sistemlerine destek verilecektir. Bu bağlamda TKDK internet sitesinde (www.tkdk.gov.tr) ilgili çağrı takvimi yayımlanmıştır.

Ayrıca, üreticilerin finansman ihtiyaçlarının uygun koşullarda karşılanması amacıyla 2024-2026 yıllarını kapsayan süreçte 8038 sayılı ve 8039 sayılı Kararlar ve 2024/15 sayılı Uygulama Esasları Tebliği kapsamında; Ziraat Katılım Bankası A.Ş., T.C. Ziraat Bankası A.Ş. ve Tarım Kredi Kooperatiflerince kredi/finansmanı kullanılmaktadır. Bu doğrultuda,

- Basınçlı sulama sistemleri ve tarımsal yenilenebilir enerji yatırımlarına 15 milyon TL üst limite kadar %100'e varan faiz/kâr payı desteği,
- Hayvancılık, kanatlı sektörü ve su ürünleri sektöründe yatırım ve işletme kredi/finansman kullandırılmalarında yenilenebilir/atık enerji kullanımına ilave %5,
- Kapalı ortamda bitkisel üretim konusunda yatırım ve işletme kredi/finansman kullandırılmalarında yenilenebilir/atık enerji kullanımına ilave %20, yatırımlarda yağmur suyu hasatı değerlendirildiğinde ilave %10 ve
- Bitkisel üretim konularında işletme kredi/finansman kullandırılmalarında basınçlı sulama sistemi kullanımında ilave %10 faiz/kâr payı desteği sağlanmaktadır.

5363 sayılı Tarım Sigortaları Kanunu çerçevesinde; tarım sigortası yaptıran üreticilerimize, Köy Bazlı Verim Sigortası kapsamında; buğday, arpa, çavdar, yulaf, tritikale, nohut, yeşil mercimek, kırmızı mercimek ve yağlık ayçiçeği ürünlerinde % 70 oranında Devlet prim desteği sağlanmakta olup üreticilerimizin zararları TARSİM Ekspertleri tarafından yapılan hasar tespitleri neticesinde TARSİM tarafından ivedilikle karşılanmaktadır.

Doğal afetlerden etkilenen üreticilerimizin 8038 ve 8039 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararları ve bu Kararlara dayanılarak hazırlanan 2024/15 sayılı "Tarımsal Üretime Dair Faiz/Kâr Payı Destekli Yatırım Ve İşletme Kredisi/Finansmanı Kullandırılmasına İlişkin Uygulama Esasları Tebliği" kapsamında kullandıkları sübvansiyonlu krediler/finansmanlar, ürünlerin doğal afetlerden etkilendiklerinin tespit edilmesi halinde Bankalar ve Tarım Kredi Kooperatiflerinin kendi, usul, esas ve mevzuatı çerçevesinde, vade tarihinden/hesap devresinden/taksit tarihinden itibaren %25 oranında faiz/kâr payı indirimli olarak 1 yıl süreyle ertelenebilmekte, azami 5 yıla kadar %20 oranında faiz/kâr payı indirimli olarak taksitlendirilebilmektedir.